

Ял ғыннисене пулашма

Жушма суту-илү ыраңнәсем паләртнә

2007 сұлхи апрелән 11-мешәнче 2006 сұлхи декабрән 30-мешәнче йышанна "Ваккан тавар сутмалли пасарсем тата Раҗсей Федерацийен Еҗ кодексне улашнәсем кертсеңи синчен" Федералла саккун вая кечё. Ҷапла вара халё ваккан тавар сутассиле пасарсем иёркелес текен юридически лицосен ваккан тавар сутмалли пасар тата пасарән ертсе пыракан компанийен статусне илме Федералла саккун вая кенеренне 60 кун хушшинче, телер майла каласан, июнен 11-мешәнчен пасарсене саккунра паләртнә пек иёркене кертсе ситермелле. Чи малтанах муниципалла районсен тата хула округсен администратийенсенче ваккан тавар сутмалли пасар иёркелеме ирёк илес пулат. Кунпа пәрлех:

- суту-илү тумалли ыраңсен схемине туса хатёрлесе сиреплетмелле, вёсене Федералла саккунра паләртнә пек уйәрса парассине тивёстермелле;
- пасарсене хураллассине иёркелемелле;
- РФ законодательствиве паләртнә пек хурашарлаҗ требованиёсене тивёстерни пири "хурашарлаҗ паспортне" туса хатёрлесе сиреплетмелле;
- таварсене пасар уйәрмәләхёсене кура сутассине тивёстермелле;
- сутуҗасен тата суту-илү тума ыраң уйәрса парасси пири тавакан килёшүсен реестрне иёркелесе туса пымалла;
- сутуҗасене ятарла карточкасем парассине туса пымалла;
- энергиле, ашапа тата шывпа тивёстерессиле услувисем пулмалла, таварсем йышанма, усрама тата сутма кирлө майсем туса памалла.
- Июнен 11-мешәнчен тытанса республика территориянчи ваккан тавар сутмалли пасарсене сутә тума пасарән ертсе пыракан компанийе уйәрмә вәхәтләхә килёшү тунә юридически тата физически лицосене кәна ирёк парасё.

Хальхи вәхәтра пасарсенче вёсём мар, пёр-икё е виҗё кун тавар сутакансене пулашма тата ял хуҗаләх таварёсем туса хатёрлөкөсене хайсен продукцине посредниксемсёр сутма майсем туса парас теллеве районсемпе хуласенче ярмәркәсем иёркелеме пәхнә. Ку ярмәркәсем телер майла ялсенчи хальхи вәхәтри пасарсемех ёнтё. Ялсенчи ваккан тавар сутмалли пасарсене те куллен ёслөмөсё вёт-ха: эрнере пёр-икё кун сёз тата ытларах чухне канмалли кунсенче.

Кунпа пәрлех Шупашкар хула администрацийен пулахён 2007 сұлхи апрелән 11-мешәнчи "Шупашкар хулин территориянче ял хуҗаләх продукцияне сутә тавассине иёркелеси синчен" 65 № йышанавёле юридически лицосене, хресчен (фермер) хуҗаләхёсемпе килти хушма хуҗаләх тытса тавакансене тата сад, паха ёсёпе сыханнисене ял хуҗаләх продукцияне сутма ятарла ыраңсем уйәрса парасё.

Ял хуҗаләх продукцияне сутә тума юридически лицосене (ял хуҗаләх организацийенче) Шупашкар хулинче Калинин районенче 11 ыраң, Ленин районенче 16 ыраң, Мускав районенче 11 ыраң уйәрса панә.

- Калинин районенче:**
1. Трактор тавакансен проспеккё, 9-меш сурт сывахёнче.
 2. Трактор тавакансен проспеккё, 43-меш сурт сывахёнче.
 3. Трактор тавакансен проспеккё, 24-мешле 30-меш суртсем хушшинче.
 4. Трактор тавакансен проспеккё, 71-меш сурт сывахёнче.
 5. Ленинла комсомол урамё, 58-меш сурт сывахёнче.
 6. И. Франко урамё, 14-мешле 16-меш суртсем хушшинче.
 7. Кадыков урамё, 11-меш сурт сывахёнче.
 8. ТК "Южный" патёнчи территорияе (Ашмарин урамё, 59-меш сурт).
 9. "Шупашкар коопторгён бази" ООО (Николаев урамё, 27-меш сурт).
 10. Айзман урамёпе 18 № троллейбусан вёсёнчи чаранавё.
 11. П. Лумумба урамё, 10-меш сурт сывахёнче.
- Ленин районенче:**
1. Эгер бульварё, 3-меш сурт сывахёнче.
 2. Эгер бульварё, 21-меш сурт сывахёнче.
 3. Эгер бульварё, 47-меш сурт сывахёнче.
 4. Мир проспеккё, 17-меш сурт сывахёнче.
 5. Мир проспеккё, 23-меш сурт сывахёнче.
 6. Хевеш урамё, 17-меш сурт сывахёнче.
 7. Шкул проеҗкё, 4-меш сурт сывахёнче.
 8. Б. Хмельницкий урамё, 59-меш сурт сывахёнче.
 9. Ягодный такәрләк, 2-меш сурт сывахёнче.
 10. Хусанкай урамё, 2-меш сурт сывахёнче.
 11. Хусанкай урамё, 32-меш сурт сывахёнче.
 12. 9-меш пилёк суллах проспеккё, 16/15 сурт сывахёнче.
 13. 9-меш пилёк суллах проспеккё, 22-меш сурт сывахёнче.
 14. 9-меш пилёк суллах проспеккё, 5/12-меш сурт сывахёнче ("СМАК" магазин патёнче).
 15. "Колос" оптовй апатсёмсё пасарё (Николаев урамё, 14а).
 16. "Баррель" Агрофирма" ООО территориянчи суту-илү площадка (База проеҗкё, 8).
- Мускав районенче:**
1. "Евроинтерьер" магазин патёнчи площадка (139-меш стрелковй дивизи урамё, 22).
 2. Гужовски урамё, "Роща" чарану патёнче.
 3. Чавашпотребсоюз сурчё патёнчи площадка (Московский проспеккё, 34).
 4. Самракләх бульварё, 2-меш сурт сывахёнче.
 5. "Северная" суту-илү компанийе" ООО территорияе.
 6. "Салют" Культура керменё умёнчи площадка.
 7. "Кантар-Хёвел анаҗ пасарё" ООО территорияе.
 8. Миттов бульварё, 10-мешле 12-меш суртсем хушшинче.
 9. Уруков урамё, 7-мешле 9-меш суртсем хушшинче.
 10. Эльгер урамё, 11-меш сурт сывахёнче.
 11. Обществәлла транспортан "Чернышевский урамё" чаранавё сывахёнче.

сарё" ООО территорияе.

9. Уруков урамё, 7-мешле 9-меш суртсем хушшинче.

10. Эльгер урамё, 11-меш сурт сывахёнче.

11. Обществәлла транспортан "Чернышевский урамё" чаранавё сывахёнче.

Хресчен (фермер) хуҗаләхёсем, килти хушма хуҗаләх тытса тавакансене тата сад, паха ёсёпе сыханнисене ял хуҗаләх продукцияне сутма Шупашкар хулинче Калинин районенче 3 ыраң, Мускав районенче 2 ыраң уйәрса панә.

Калинин районенче:

1. И. Франко урамё, 14-мешле 16-меш суртсем хушшинче.
2. Трактор тавакансен проспеккё, 71-меш сурт сывахёнче.
3. Ленинла комсомол урамё, 58а сурт сывахёнче.
4. ТК "Южный" патёнчи территорияе (Ашмарин урамё, 59-меш сурт).

Ленин районенче:

1. Эгер бульварё, 47-меш сурт сывахёнче.
2. Мир проспеккё, 17-меш сурт сывахёнче.
3. Хусанкай урамё, 32-меш сурт сывахёнче.

Мускав районенче:

1. Эльгер урамё, 11-меш сурт сывахёнче.
2. Обществәлла транспортан "Чернышевский урамё" чаранавё сывахёнче.

Ҷапла вара сүлте асаннисем сиреплетсе панә ыраңсенче сүлталәкән кирек хәш вәхәтөнче те хайсен ял хуҗаләх продукцияне сутма пултараҗсё. Сутә тумалли ыраңшан укҗа илмөсё. Касса апаратсёмсёрех палаткәсенчен те, автомашинаҗсем синчен те сутма юрат. Сутуҗан вара сутә тумалли ыраңа тата территорияе санитарии телёшёнчен кирлө шайра тытмалла.

Э. СИМАКОВА,
район администрацийен экономика пайнә пусләхё.

Район прокуратуринче

Еҗ кодексне пәсмалла мар

Район прокуратури ыраңсенче ёз тата ёз сыхлавён требованиёсене мөнле пурнаҗланине төрөслөсөх тарать. Шел пулин те, Раҗсей Федерацийен Еҗ кодексен 303 статийне пәсна төслөхөсөм тел пулкаласё-ха. Унта физически лицо пулса тавакан ёсёпе тивёстерекөн тивёсёсене уҗамлан аңлантарса панә. Вәл ёсё илекен җыппа җырсә ёз килёшөвё тума тивёс; унан Федералла саккунра пәхнә страховани взносёсемпе ытти түлевсене түлемелле; пёрремөш хут ёсё илекенсенне патшаләх пенси страхованиён страховани свидетельствисене җырмалла. Ҷак требованисене пәхәнманшан айәплисене РФ Административлә майпа право иёркине пәснин кодексен 5.27 статийне ответ тыттарасё.

Савна та асанса хаварас килет. РФ Еҗ кодексен 67 статийе килёшүллөн килёшөвө икё экзөмпляр җырасё, вёсенчен кашни синех икё ёнтё те ала пусса сиреплетөсё. Килёшөвөн пёр экзөмплярне ёсё ыраңсакан илет, телпи вара ёсёпе тивёстерекөнре упранать. Кунсар пуҗне ку статьяра җапла калани те пур: "Еҗ килёшөвне иёркеллө җырман пулсан та, енчен те җын ёсёпе тивёстерекөн е унан представителё хушнине ёсё тытанна пулсан, ёз килёшөвё тунә шултанать. Ҷынна ёсё явәстарна пулсан, виҗё кунран кая юлмасар ёсёпе тивёстерекөн унна ёз килёшөвё җырма тивёс".

Еҗ килёшөвне җын мөн вәхәт ёслөссине пәхмасарах җырсә тумалла. Вәхәтләх ёз-и вәл, сезонләх ёз-и е совестительство ёсё.

Район прокуратури ку ёнле требованисене мөнле пурнаҗланине паләртассиле төрөслөсөм ирттерме пәхнә.

Д. ВИКТОРОВ,
район прокурорён асла пулашаканё.

Паллә җыравҗана халалласа

Асәну каҗё пулчё

Сү уйәхён 5-мешәнче Шупашкар хулинче К. Иванов ячёпе хисепленекен литература музейнече чавашсен паллә җыравҗи А.Н. Лазарева җурналнәранпа 90 сүл ситнине халалласа асәну каҗё иртрө. А.Н. Лазарева пирён районти Сыпай тарәхне керекөн Тури Тәмләй ялнече җуралса үснө, җаванпа та Сыпайри пётөмөшлө пелү паракан төп шулта вёренекөнсемпе вёренекөнсем те җак уява хушанмасар тама пултараймәрөс.

Уява иёркелекенё А. Лазаревапа Л. Агакован хөрө Алиса Леонидовна пулчө. Вәл амәшө җынчен интереслине нумай каласа пачө, А. Лазаревапа хисеплесе пуханнисене тав турө.

Саван пекөх уявра А. Лазаревапа туслә пуллә Валентина Элли те пулчө. Хәпартланса каласа пачө вәл тусө җынчен. Раиса Сарпи вара А.Н. Лазарева хайне таван хөрне юратнә пек юратни, йывәр вәхәтра яланах пулашма хатёр пулни җынчен каласа пачө.

А.Н. Лазарева ячөпе нумай ыра та ашә сәмахсем каларөс унта пуханнисем. Уява вара Сыпай шулөнче вёренекөнсемпе вёренекөнсем хайсен ташши-юррипе вёслөрөс.

Катя ЯКОВЛЕВА,
Сыпай шулөнче 8-меш класра вёренекөн.

Ҷавра сөтел хушшинчи каласу

Нумай та кирлө мар телейлө пулма...

Ёнер Пётөм тәнчери җемье кунне паллә турәмәр. Ана халалласа иртнө эрне кун район администрацийен ларусен заленчө "Ситөнекен арава воспитани парас ёсри җемье ыраңнө" ятпа җавра сөтел хушшинчи каласу пулчө. Унта ял тарәхёсен пусләхёсем, ыраңсенчи хёрарамсен канашёсен ертүҗисем, школ директорёсен воспитани ёнле ёслөкөн сүмөсөм хушшинчө. Тата мөнле уяв пултәр вәл җемьесемсёр? Ҷавра сөтел хушшинчи каласәвә ертсе пинә Диагностикала консультаци паракан центрән педагог-психолог Л. А. Верховцева залра пустарәннисене кашни-нех төрлө йытупа кәсәклантарса каластарнән та пулө, никам та хай шухәшне каламасар тәмарө. Пуриншөн те сывах тема-ске вәл – җемье.

Ҷемьери ләпкә та ашә санталәкран килөсё-ске пирён пурнаҗри үсөсөм те. "Погода в доме" юрра пурте пёрле шарантарнипе вёслөннө уяв вара җемье ашши йывәр никам те сөттерме пулашнине сирөплетекөн "Костяника. Время лета" фильмран пусланчө. Ана сүтсе явнә хыҗсән каласу хайне хәхө сыванса пичө.

Аса илёр-ха хавәр пёрлөшнө вәхәта. Юратнә җыппа пёрле пулса килни ытти шухәшөнчөн сиеле тухать пекчө мар-и? Районти ЗАГС пайнә ертүҗисе М.П. Рубцована мар, пурнаҗ тарәх пёрле утма төв тавакансене шухәшлаттармалла пек малалла җемьене мөнле пурнаҗсә. Заявлени пама та үсёрле пыракан каччәран шанчәклә упашка пулө-ши? Е тата хөрпе каччә иккөшө те ёсёпе тивёстерекөн центрта учетра тарәсё пулсан, ашшөпе амәшө пулашса шанса җемье саварни килёшүллөх-ши? Кунтан та ытларах, сирөп пулчө-ши кун йышши җемьесөм? Ҷак сәлтәвсене пула та мар-ши саланасё паян җемьесөм?

Пёрлөшнө мәшәрсен каяраха хайсем синчен сөз мар, ачисем пири те шултмалла вөт-ха. Районти төп больницари

майка йывәр тата вәхәтран маларах суралнә ачасен пурнаҗне сәлма майсем туса хунә. Паян Чаваш Ене Раҗсей шайёмар, пиллөкөмөшө кетөкөнсемшөн те.

Сёршыв вара ача, ача амәшөсөн сывләхөшөн те нумай тарәшәт. "Сывләх" наци проеҗкө пирён района, республиканә мөн төрлө сөнөләх илсе кёчө. ЧР Патшаләх Канашён депутаты, районти төп больницән төп врачө В. Г. Данилов паләртнә тарәх, халәх сывләхне сыхласиле тунә утамсем юлашки 3 сүлта кәна республикари җынсен пурнаҗне 6 уйәх тәсма май пачөс. Перинаталь центрө те пирён республикари чи малти-сенчен пёри хута кайрө. Ҷапла

түлени җынче те чарәнчө.

Анчәх та пёр патшаләх җине шанса ларнипөх малаллах каяймән. Ачашән ашшө-амәшө юратәвөнчөн халки сүк. Чуманкасси ял тарәхөн пусләхө Л. Г. Ковалева калашле, килте ёсөпе воспитани пани ачан малаллахи пурнаҗсөнче те пысәк пёлтерөшлө. Сосновкәри төслөхлө библиотека ертүҗи Т. З. Степанова та паян амәшө ачаш туйәмпа аса илет, тав тавать кашни кун урай сутарнәшән, ёслөттерөшөн, юратнәшән. Көртекассинчи Васильевсем те 7 ачине ёсөре пиҗөхтерөс үстернө. Татьяна Павловна Петр Васильевич (вёсөмпе ситес номерсенчен пёринче төплөнрөс паллаштарәп-ха)

пурнаҗ сүлөпе пёрле 60 сүл утасё. Ҷак хушәра пёр-пёрне паян чөрене ыраттарса таракан сив сәмаха 60 хут мар, 6 хут та каламан пулчө. Паян ывалөпе кинөпе, мәнүкөсөмпе шәкәл шәкәл пурнаҗсө. Хайсем те икө ватта пәхнәскөрсөм, паян хайсен ачисен юратәвөпе пурнаҗсө.

Төл пулура Ятманти Елена Валерьевнапа Андрей Альбертович Романовсен те каласа памалли чылаях пулчө. Пёр җемьере пурнакан таватә әру җынсине ватта сума сумаллине мала хураҗсө. Муркаши Сусанна Михайловнапа Станислав Вячеславович Лукинсем вара сәмрәк җемье ёмөчөсөмпе паллаштарчөс.

Пёр-пёрне аңланса пуранине мөн ситө? Кун пек чухне хав җуратман ачасем те хайсене телейлө туйсө. Хорнуйөнчи М.В. Колесникован мәшәрөпе хайсен икө ача. Инкөк вөсене начасрах 6 ачаллә туса хучө. Паян вөсөм опекана илнө 4 ача та ку сурта куҗнә хыҗсәнхи пек вәрттән пытанса ларса йөмөсчө ёнтө. Колесниковсемшөн вөсөм хайсен ачисем пекөх. Манефа Валерьяновна залра ларакансене йывәрләх пёр-пёрне парахмалла марри пири каларө.

Ашшө-амәшөн юратәвнө туйса үсөкөн ачасем вара преступлени сүлө җине те тамасчө. Районти шалти ёсөн пайнә сул ситмен сәмрәксөмпе ёслөкөн инспекторө Л. Г. Плөчован сәмахёсене хумханмасар ниөпле те итлеймөстөн. Шел пулин те, аттепе анне тивёсөне эрөх черккипе улаштарнә җемьесөм

те сук мар-ха районта. Ют җынсем те сав җемьесөнчөн куҗ-сүлленмөсөр тухмасчө пулсан, мөнле чунпа пәхәсчө-ши вөсөм хайсен выҗәллә-тутәллә ачисем сине? Муркаши пётөмөшлө пелү паракан вәтам школ директорөн сүмөпе Г.Л. Сидюшкинапа мөнчө-ха килөшмөсөр тарайән? Пурәннә чух упрасчө пёр-пёрне. Ыра-сывә чух асра тытасчө хамәр атте-анне пулнине, никам та сёр җынче икө ёмөр пурәнманнине.

Ярапайкасси школ директорөн воспитани ёнле ёслөкөн сүмө В.А. Романов төл пулава хайне май пётөмлетнине пёр улаштарми илсе кәтартас килет.

– Ача сураличнен тата суралсан уншән больница хыпкаланат, унтан – ача сачө, шул, салтака кайсан – сёршывән Хөс-пәшаллә вайёсөм... Хәҗсан аңланса илөс ашшө-амәшөсөм хайсен ачисене воспитани парассишөн чи малтанах хайсем яваплине?

Пурне те пырса тивмөсен те, чылайашшөн төрөслөх пурах кунта. Аңланасчө сакна. Вара район администрацийен пусләхөн сүмө – културәпа архив ёсөсөн пайнә ертүҗи А. Е. Андреева уява пётөмлетнө чух калани түрре килө: районти кашни җемье телейлө пулма нумаях та кирлө мар – пёр-пёрне аңламалла, ашшө-амәшөсөм ачисемшөн ыра төслөх пулмалла.

Алевтина Евстафьевна пурне те уяв ячөпе саламларө.

Л. ТУКТИНА.